

Однією з проблем використання панельних даних є проблема обрання виду моделі (звичайна регресія, фіксований або випадковий ефект). Існують статистичні тести, що дозволяють частково вирішити проблему обрання моделі за допомогою стандартної техніки перевірки гіпотез. Таким чином, будується модель панельних даних, аналіз коефіцієнтів якої дозволяє виділити пріоритетні для інноваційного розвитку сфери фінансової діяльності, а також провести порівняльний аналіз рівня фінансової конкурентоспроможності підприємств та встановити суб'єкти господарювання, що втілюють успішні стратегії інноваційного розвитку.

До найбільш розповсюджених чинників, що здійснюють вплив на рівень фінансової конкурентоспроможності підприємств відносять такі: структура оборотних засобів та капіталу, темпи накопичення власного капіталу та його прибутковість, швидкість обороту капіталу, рівні поточної ліквідності та платоспроможності, фінансової сталості підприємства.

Таким чином, розглянута методика дозволяє оцінити рівень фінансової конкурентоспроможності підприємств, виявити чинники, що впливають на її формування, визначити пріоритети фінансового інноваційного розвитку. Ця методика може розглядатися як інструмент підтримки прийняття рішень відносно обрання стратегії управління інноваціями у фінансовому середовищі підприємства.

Н.М. Гаркуша, канд. екон. наук, проф. (ХДУХТ, Харків)

І.В. Руденко, канд. екон. наук, доц. (ХДУХТ, Харків)

Т.О. Сідорова, канд. екон. наук, проф. (ХДУХТ, Харків)

ЕКОНОМІЧНА ДІАГНОСТИКА ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

В значній мірі стан та результати діяльності підприємства залежать від його здатності до оптимального використання наявних ресурсів, тобто від його потенціалу. Для ефективного управління потенціалом підприємства за наявного стану вітчизняної економіки необхідним стає діагностування розвитку потенціалу окремого господарюючого суб'єкту, що дозволяє виявити його "хворі" місця, та визначити резерви зростання.

Повнота і глибина вивчення потенціалу підприємства досягається застосуванням різноманітних методів обробки вихідної інформації. Сукупність цих способів і прийомів становить спеціальний науковий апарат діагностики. Тому дуже важливо обрати оптимальний методичний інструментарій оцінки потенціалу підприємств, від якого залежатиме обґрунтованість результатів дослідження їх потенціалу.

На практиці основними методами діагностики різних складових потенціалу підприємства є аналітичний, експертний, бальний, рейтинговий, порівняльний аналіз, економіко-математичне моделювання, машинне імітаційне моделювання тощо. Проте вивчення літературних джерел щодо методів діагностування потенціалу підприємства показало відсутність єдиного підходу в оцінці.

Слід зауважити, що в сучасних концепціях діагностики потенціалу пропонується застосовувати певні моделі або використовувати сукупність моделей та методик. Крім того, пропонуються певні галузеві або тематичні підходи – діагностика потенціалу підприємств певних галузей. Поруч з тим, не зважаючи на перспективність саме інноваційної моделі розвитку господарюючого суб'єкту під час діагностування його потенціалу ігнорується вплив факторів інноваційної складової. З іншого боку дослідники часто розглядають інноваційні перетворення у відриві від їхнього впливу на потенціал економічної системи.

Аналіз літературних джерел та власні розробки дозволили на основі існуючих оціночних показників потенціалу підприємства запропонувати комплексний показник, який враховував би не тільки широко розповсюджені фінансово-економічні, техніко-технологічні й трудові показники потенціалу, але інноваційні аспекти роботи підприємства. Цю задачу, на наш погляд, можна вирішити з використанням індексу потенціалу підприємства, який дозволяє згрупувати показники по напрямках їх виникнення (економічна, фінансова, виробнича, кадрова, інноваційна діяльність підприємства).

Першим етапом створення діагностичної системи потенціалу господарюючого суб'єкту є формування комплексу показників оцінювання, який би, враховуючи різнобічні чинники, дозволив проводити цільове діагностування підприємства, співставлення та ранжування їх множини.

Об'єктивна, доцільна й конкурентна система оціночних показників потенціалу підприємства, на наш погляд, повинна враховувати наступні умови:

- 1) обмеження кількості індикативних показників, що безпосередньо впливають на прийняття управлінських рішень;
- 2) використання при розрахунку показників даних публічної бухгалтерської й статистичної звітності, мінімізація використання внутрішньої інформації;
- 3) можливість здійснення рейтингової оцінки діяльності підприємства стосовно інших господарюючих суб'єктів, а також в динаміці, тобто по періодах часу.

Відповідно до викладених вище принципів нами була сформована система факторів оцінки й підвищення потенціалу підприємства, в яку включена низка блоків та індикаторів:

- загальні показники ефективності;
- показники ефективності основного капіталу;
- показники ефективності використання оборотного капіталу;

- показники ефективності використання трудових ресурсів;
- показники ефективності поточних витрат;
- показники інноваційного розвитку.

Зведення показників ефективності окремих сторін підприємства в єдиний інтегральний показник рейтингової оцінки дозволить робити однозначний висновок про розвиток потенціалу підприємства. Застосування запропонованої методики дасть можливість об'єктивно оцінювати потенціал підприємства, виявляти основні фактори, що впливають на його зміну, а також розробляти заходи щодо більш оптимальної організації господарської діяльності підприємства за рахунок більш повного використання його потенціалу.

Н.М. Гаркуша, канд. екон. наук (ХДУХТ, Харків)

О.В. Цуканова, канд. екон. наук (ХДУХТ, Харків)

РЕЙТИНГОВА ОЦІНКА ПОКАЗНИКІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Для інтегральної оцінки економічної динаміки господарюючого суб'єкта можна використовувати метод нормативної системи значень показників (НСЗП), що припускає формування еталонної динаміки стану суб'єкта.

У даному методі динаміка кожного показника оцінюється темпом його зростання. Наприклад, темп зростання прибутку повинен випереджати темп зростання виручки від реалізації продукції, а останній у свою чергу повинен перевищувати темп зростання майна підприємства. Вибір показників, що утворюють НСЗП, проводиться на основі фінансових коефіцієнтів, які обчислюються за даними фінансової звітності, а в окремих випадках – і з залученням даних управлінського обліку. Наприклад, якщо підвищення рівня рентабельності підприємства розглядається як позитивне явище, то в НСЗП прибуток від звичайної діяльності повинен мати більш високий ранг, ніж виручка від реалізації продукції. З використанням даного підходу можна запропонувати наступну систему нормативних значень абсолютних показників на базі фінансової звітності (табл. 1).

Таблиця 1 – Система інтегральної оцінки динаміки розвитку підприємства за даними бухгалтерської звітності

№ з/п	Показник	Позначення	Ранг
1	Чистий прибуток	Пч	1
2	Прибуток від основної діяльності	Пос	2
3	Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції	Вч	3
4	Середня величина майна підприємства	М	4
5	Середня величина позикових коштів	ПК	5
6	Середня величина короткострокової кредиторської заборгованості	КЗ	6
7	Середня величина дебіторської заборгованості	ДЗ	7

Такий розподіл рангів визначається припущеннями про сприятливий характер наступних явищ: збільшення частки чистого прибутку (1-2); збільшення рентабельності продажів (2-3); інтенсифікація використання майна (3-4); переважний розвиток за рахунок власних джерел (4-5); збільшення частки довгострокової кредиторської заборгованості в загальній її сумі (5-6); збільшення обіговості коштів підприємства (6-7).

Щоб розрахувати темп зростання показників, представлених у таблиці, необхідно мати інформацію, що міститься в бухгалтерському балансі і звіті про фінансові результати мінімум за два періоди. Використання методу нормативної системи значень показників приведене в табл. 2. У якості еталонної прийнята система нормативних значень показників з урахуванням співвідношень: Пч > Пос > Вч > М > ПК > КЗ > ДЗ.

Таблиця 2 – Рейтингова оцінка показників діяльності ТОВ «Слобода»

(тис.грн)

№ з/п	Позначення	2009	2010	Темп зростання, коеф.	Фактичні ранги	Еталонні ранги
1	Пч	47,9	57,0	1,190	1	1
2	Пос	62,8	68,5	1,091	3	2
3	Вч	8221,0	9094,6	1,106	2	3
4	М	6406,2	6799,7	1,062	4	4
5	ПК	1980,2	2033,6	1,072	7	5
6	КЗ	1806,1	1860,9	1,030	6	6
7	ДЗ	186,4	192,7	1,034	5	7